

Mücahide KAYACI DEMİR^{1*}

¹Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen- mucahidekayaci@gmail.com

*Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi eğitim Bilimleri Anabilim Dalında hazırlanmış aynı başlıklı ödevden türetilmiştir.

Corresponding Author

Mücahide KAYACI DEMİR

Analysis of Master's Theses on Teachers' Views related to Distance Education in the Last 5 Years in Türkiye

Abstract

Within the scope of this research, the master's theses that include the views of teachers about distance education in the last 5 years in our country were analysed. Distance education is a method that has become widespread especially with the Covid-19 pandemic and is still frequently used today. The opinions and competencies of the teachers who are the implementers of this method are very important. Due to the importance given to the opinions and competencies of teachers, various scientific research has been carried out in this field and theses have been published. Within the scope of this research, theses in the YÖK THESIS system, which include teachers and distance education keywords, were used. The theses published in the last 5 years of those with access permission are included in the sample group. Theses, which were determined as samples, were included in the research using a qualitative research design. Document analysis was preferred as the data collection method, and it was aimed to systematically examine the theses. Findings were obtained by using the content analysis method, adhering to the research topic with the collection of data. The purpose of this research is to guide new researchers and students with the findings. In addition, it is aimed to prevent repetition in the studies to be done.

Keywords: Distance Learning, Teacher, Distance Education Qualification

Türkiye’de Son 5 Yılda Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimle İlgili Görüşlerine İlişkin Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Analizi

Öz

Bu araştırma kapsamında ülkemizde son 5 yıl içerisinde öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilişkili görüşlerine yer veren yüksek lisans tezlerinin analizi yapılmıştır. Uzaktan eğitim özellikle Covid-19 pandemisi ile yaygınlık kazanmış ve günümüzde de sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemin uygulayıcısı konumunda bulunan öğretmenlerin görüşleri ve yeterlikleri oldukça önemlidir. Öğretmenlerin görüşleri ve yeterliklerine verilen önem nedeniyle bu alanda çeşitli bilimsel araştırmalar yapılmış ve tezler yayınlanmıştır. Bu çalışma kapsamında öğretmenler ve uzaktan eğitim anahtar kelimelerinin yer aldığı YÖK TEZ sistemindeki tezler kullanılmıştır. Tezlerin erişim izni olanlarının son 5 yılda yayınlananları örneklem grubu içerisinde dahil edilmiştir. Örneklem olarak belirlenmiş tezler nitel araştırma deseni kullanılarak incelenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak doküman analizi tercih edilmiş ve tezlerin sistematik bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Verilerin toplanması ile araştırma konusuna bağlı kalınarak içerik analizi yöntemi kullanılarak bulgulara ulaşılmıştır. Bu araştırma ile ortaya çıkan bulgularla amaç, yeni araştırmacılara ve öğrencilere yol göstermektir. Ayrıca yapılacak olan çalışmalarda tekrara düşülmesini engellemek de amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Öğretmen, Uzaktan Eğitim Yeterliliği

To cite: Kayacı Demir, M. (2023). Türkiye’de Son 5 Yılda Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimle İlgili Görüşlerine İlişkin Yapılmış Yüksek Lisans Tezlerinin Analizi. *The Current Research in Social Sciences and Humanities, 2(1)*, pp. 28-39. DOI: 10.5281/zenodo.8274358

currentsocialjournal.com

1. Giriş

Uzaktan eğitim modeli teknolojik araçlardan faydalanılarak gerçekleştirilen ancak zaman ve ortamdan bağımsız olan bir yöntemdir. Uzaktan eğitim bu anlamda oldukça ekonomik bir yapıdadır ve etkileşime dayanır. Günümüzün modern toplumu her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişimi gerektirmektedir. Ayrıca eğitim sistemlerinden ayrılma ya da eğitimden sürekli yararlanabilme olanakları uzaktan eğitimi geliştirmede önemli bir hale gelmiştir. Küresel dünya her alanda olduğu gibi değişimi ortaya çıkarmıştır. Uzaktan eğitim bu değişimin önemli örnekleri arasında sayılabilir (Gökçe, 2008).

Bu araştırma son dönemde oldukça yaygın bir şekilde kullanılan uzaktan öğretim yöntemine yoğunlaşmıştır. Uzaktan öğretim yöntemi son dönemde pek çok farklı alanda ve kurumda kullanılır hale gelmiştir. Başta üniversiteler olmak üzere Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan okullarda ve diğer eğitim kurumlarında uzaktan eğitim kullanılıyor. Alternatif bir yöntem olarak algılsa da günümüzdeki pek çok iyi uygulama örneği ve gelecekteki gelişim olasılığı değerlendirildiğinde temel eğitim yöntemlerinden birisi haline gelecektir. Eğitim alanında son 5 yıldır yoğun bir şekilde kullanıma sahip olması ise üzerinde durulması gereken önemli konulardan birisi olduğunu göstermektedir. Uzaktan eğitimle ilgili bu anlamda pek çok bilimsel makale, yayın ve tez yayınlanmıştır. Araştırmalar genel bir çerçevede değerlendirildiğinde genellikle yöntemin uygulayıcısı rolündeki öğretmenlere yönelik olduğu görülecektir.

Covid-19 pandemisi ile birlikte hem dünyada hem de Türkiye’de uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte sanal sınıfların sayısı artmıştır. Sanal sınıflarda gerçekleştirilen eğitim, öğretim süreçleri bileşenleri bakımından geleneksel sınıflardan farklılık göstermektedir (Han, 2022). Bu araştırma uzaktan eğitim yöntemi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine ve yeterliklerine odaklanan tezlerin analizine odaklanmıştır. Bu yöntemle ilgili çalışılabilecek pek çok farklı konu ve problem durumu söz konusudur. Tezler incelendiğinde de farklı konulara ve amaçlara odaklanıldığını görebiliriz. Ortaya çıkarılan çalışmaların genel durumu ve özellikleri ise özellikle araştırmacılara yön göstermesi açısından önemlidir. Bu araştırma da bu alandaki yapılmış tezlerin temel özelliklerini ortaya koyacak, genel durumunu gösterecektir.

Uzaktan Eğitim

Eğitim hem birey hem de toplum açısından son derece önemli görev ve işlevlere sahiptir. Eğitim ile ilgili tüm süreçler dünya genelinde önemli olmakla birlikte özellikle gelişmekte olan ya da gelişmemiş ülkeler açısından kritik bir önemdedir. Ayrıca eğitim yaşantıları yalnızca okulu değil aynı zamanda da iş yaşamını da kapsar. Bunun en önemli nedeni eğitimin hayatın tüm alanları içerisinde yer alıyor oluşudur. Ancak bireylerin ve toplumun farklı hedefleri bulunduğundan eğitim programları arasında farklılıklar bulunabilir. İnsanlar davranışların yanlış ya da doğru olma durumlarını yaparak yaşayarak öğrense de eğitim ortamı yoluyla bu davranışlarla ilgili çıkarımlar yapabilmeye becerisi kazandırılır. Geniş bir kapsama sahip olan eğitim duygu, düşünce ve kişilik gelişimi ile yakından ilişkili bir kavramdır (Kırık, 2014).

Teknolojik gelişmeler ve yeni süreçler pek çok alan ile eğitim alanında da önemli bir etki yaratmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve dijitalleşmenin ortaya çıkardığı kavramların başında da uzaktan eğitim geliyor. Uzaktan eğitim süreçleri; herhangi bir teknolojik cihazdan yararlanılarak ve fiziki etkileşime dayanmadan eğitimin sunulması faaliyetleri olarak ifade edilebilir. Bu eğitim metodu, geleneksel yaklaşımla kıyaslandığı zaman oldukça önemli farklılıklara sahiptir. Uzaktan eğitim süreçleri yoluyla farklı gruplara ulaşabilme, zamansal ve mekânsal sınırlamalara maruz kalmama gibi avantajlar söz konusudur. Ayrıca bu süreç yardımıyla bireysel öğrenme teşvik edildiği gibi çoklu ortamlardan da yararlanılabiliyor. Önemli avantajlara sahip olmasına karşılık bazı sorunları da bulunabiliyor. Teknik alt yapı, dikkatin dağılması ya da araç gereç maliyetinin yüksek olması gibi sorunlar bulunabilir. Uzaktan eğitim süreçleri uzun süredir gündemde olmasına karşın 2020 Korona virüs salgını ile giderek daha yaygın bir duruma dönüşmüştür. Bu salgın ve uzaktan eğitim süreci ile eğitim faaliyetleri önemli değişiklikler yaşamıştır (Karakuş vd. 2020).

Uzaktan Eğitim ve Özellikleri

Uzaktan eğitim uygulamaları öğrencilerin farklı çalışma ortamları ve şartları içerisinde bulunabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Geleneksel öğrenme yöntemlerinin zorunluluklarına gerek duyulmadan yapılan bu eğitim yöntemi sayesinde öğrencilerin bireysel ve bağımsız bir şekilde öğrenmelerinin önü açılmaktadır. Sınıf öğretimi ve grupla birlikte gerçekleştirilen öğrenmelerin pek çoğunda karşı karşıya kalınan kısıtlamaların temel olarak önüne geçmektedir. Uzaktan eğitimin sunduğu avantaj ve imkanlar yanında getirdiği birtakım zorluklar da bulunabilir. Bu nedenle özellikle uzaktan eğitimin bireysel öğrenmeye vurgu yapan ve bireyselliği geliştiren yönüne vurgu yapan bir görüş, diğer tarafta ise yüz yüze eğitimin etkililiğini öne çıkaran ikinci görüştür (Kaya ve Odabaşı, 1996).

Akyürek (2020) tarafından uzaktan eğitimin temel özellikleri şu şekilde ifade edilmiştir.

- Öğrenmenin bir eğiticiden bağımsız bir şekilde gerçekleşebilmesi,
- Öğrenme materyalleri ve araçlarının farklı biçimlerde sunulabilmesi,
- İletişimin ve ulaşımın sağlanmasında kolaylık tanınması,
- Eğitim ortam ve koşullarının dijital ortama kolay bir şekilde uyarlanabilmesi,
- Bireysel öğretimin ve bağımsız öğrenmenin gerçekleşmesi,
- Yüz yüze eğitimde karşılaşılan zaman ve konum gibi engellerin önüne geçilmesi,
- Yönetim ve kontrol şartlarının kolay özellikleri,
- Yüz yüze eğitime göre pek çok açıdan ekonomiklik taşıması,
- Yeni iş imkanları geliştirebilmesi olarak ifade edilebilir.

Uzaktan eğitim süreçleri öğrenciler açısından değerlendirildiğinde de önemli avantajlara sahiptir. Öğrenciler bu yöntemden yararlanarak öğrenme etkinliklerini daha nitelikli bir şekilde oluşturabilir, yer ve zaman konusunda kişisel tercihlerde bulunabilir. Uzaktan eğitimle ortaya konulan koşullar sayesinde fırsat eşitliğinin de belirli ölçüde sağlandığı düşünülebilir. Bu yöntem ile kaynaklara ulaşma ve eğitmenlere erişme konusunda önemli bir ilerleme kaydedilmesi söz konusu olabilir. Öğrencilere kaynak bulma ya da eğiticiden yararlanma konusunda da önemli bir ekonomiklik sunmaktadır. Bu yöntem sayesinde öğrencilere ayrılacak kaynak maliyetinde önemli bir getiri sağlanabilir (Özdil, 1986).

Eğitim özellikle gelişmiş ülkelerin en önemli gündemleri arasında yer alır. Gelişmiş ülkeler insanların ve bireylerin eğitim sayesinde önemli beceriler elde etmesini ve yenilikleri öne sermesini ister. Bireylerin kişisel özellikleri bağlamında istedik davranışları edinmesi ve gerekli yönlendirmelerin yapılabilmesi ayrı bir özen gerektirir. Ancak birbirinden oldukça farklı niteliklere sahip olan bireyleri belirli alanlara yönlendirmek ve başarı sağlamak oldukça güç olabilmektedir. Özellikle eğitimin uygulanması birtakım zorlukların bulunması nedeniyle istedik davranışları kazandırma ve yönlendirmede büyük sorunlar ortaya çıkabiliyor. Uzaktan eğitim sayesinde karşılaşılan bu sorunların büyük çoğunluğuna yönelik etkili çözümler ortaya konulabilir (Akdemir, 2011).

Uzaktan eğitim yöntemi yalnızca eğitim süreçlerinin yalnızca zaman ve mekân açısından kolay hale gelmesini sağlamaz. Uzaktan eğitim süreçleri aynı zamanda farklı yöntem ve tekniklerin uygulanmasına da fırsat tanıyan bir özelliktedir. Uzaktan eğitimin sunduğu nitelikler sayesinde aktif katılıma dayanan öğrenme ortamları oluşturulabilir. Ancak uzaktan öğrenme süreçleri iyi düzenlenmediği zaman öğrencilerin katılımı oldukça düşük ve ders de oldukça niteliksiz olabilir. Bu nedenle uzaktan eğitim süreçlerinde ders ve sınıf yönetimi oldukça öne çıkan beceriler olarak öne çıkar (Yıldırım,2020).

Uzaktan eğitim süreçlerinin tasarlanmasında öğretim teknolojileri oldukça önemli koşullar arasında yer alır. Öğretim teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile uzaktan eğitim süreçlerinin niteliği önemli oranda artacaktır. Uzaktan eğitim süreçlerinin odağında üniversiteler ve okullar bulunduğu için bu kurumlarda yapılacak çalışmalar ve geliştirme etkinlikleri sayesinde önemli bir ilerleme kaydedilmiş olacaktır. Öğretim teknolojilerinin ve uzaktan eğitimle ilgili ortamların oluşturulması ile nitelik sorunu ortadan kalkabilir. Ayrıca uzaktan eğitimin alternatif bir yöntem olarak görülmesinin yanında temel bir strateji olarak yaygınlaştırılması ile önemli bir gelişim sağlanmış olur (Dinçer, 2006).

Gökmen, Duman ve Horzum (2016) tarafından yapılan bilimsel araştırmada uzaktan eğitim yaklaşımının temel özellikleri ve gelişiminden bahsedilmiştir. Uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin olarak düzenlenen bu araştırmada özellikle kuramlar üzerinde durulmuştur. Kuramların geliştirilmesi ve belirli paradigmların ortaya konması ile uzaktan eğitim alanında temel değişimler meydana gelmiştir. Özellikle uzaktan eğitim sistemlerinin son birkaç yıllık süreç içerisinde paradigmatik anlamda değişimler yaşaması ile eğitim öğretim içerisindeki önemi gittikçe artmıştır. Eğitimde yeni öğrenme yaklaşımlarının uzaktan öğrenme üzerindeki etkileri üzerinde durulan bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile ilgili şu şekilde bir listeleme yapılabilir:

- Uzaktan eğitim süreçleri bağımsız öğrenmeyi destekleyen bir yapıdadır.
- Uzaktan eğitimi endüstrileşme ve özerklik gibi kavramlarla açıklamak mümkündür.

- Gelişen teknoloji ile yeni öğrenme kuramları ve yaklaşımları ortaya çıkmıştır. Bu durum en çok da uzaktan eğitim alanını etkilemiştir.
- Teknolojideki değişim ve dönüşüm ile uzaktan eğitim süreçlerinde de köklü değişimlerin yapıldığı sonucuna ulaşılabilir.
- Uzaktan eğitim her yerden ve her zaman eğitim gibi kavramların öğrenmede yer almasını sağlamıştır.
- Uzaktan eğitim alanında deneysel çalışmalar yapılması önemli katkılar sağlayabilir.

Uzaktan eğitim süreçlerinin uygulayıcısı konumunda öğretmenler bulunur. Öğretmenler bir taraftan uzaktan eğitim ortamlarının düzenlenmesi ve gerekli materyallerin oluşturulmasından sorumluyken ders akışının niteliğinde de öğretmenler öne çıkar. Bu nedenle öğretmenlere yönelik yapılacak olan çalışmalar ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine yer vermek ve öğretmenlerden yararlanmak oldukça doğru olacaktır. Bu nedenle öğretmen görüşlerine dayalı uzaktan eğitim süreçlerini yönetmek ve bu yönde çalışmalar yapmak gereklidir. Öğretmen görüşleri dikkate alındığında sürecin özellikle uygulama boyutunda önemli ilerleme kaydedilebilir.

Duman (2020) tarafından yapılan bir çalışmada uzaktan eğitim sürecinin niteliği konusunda önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda temel bir sonuca ulaşılmıştır. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre uzaktan ve yüz yüze eğitim süreçlerinin bir arada sunulması daha yararlı olacaktır. Bununla birlikte uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin kullanılacak materyaller de oldukça sınırlıdır. Bu süreçte niteliği artırmak için kullanılacak malzemelerin geliştirilmesi ve bu yönde geliştirmelerin yapılması oldukça yararlı sonuçlar ortaya koyabilir. Öğretim elemanları ve öğretmenlerin uygulayıcı konumda oldukları düşünülürse bu görüşleri dikkate alarak süreç planlaması içerisine girmek oldukça yararlı olacaktır.

Kocayığıt ve Uşun (2020) tarafından öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçleri ile ilgili temel tutumlarını belirlemeye yönelik yapılan çalışmada öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçlerine yönelik genel bir olumlu tutuma sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yönelik farkındalık düzeyleri ve temel becerileri düşük düzeydedir. Uzaktan eğitim sürecinin niteliğini artırmak adına özellikle sürecin kontrolü ve temel becerilerin geliştirilmesi ile ilgili eğitimler düzenlenebilir. Uzaktan eğitim süreciyle ilgili temel süreçlerin iyileştirilmesi sonrasında temel bir nitelik artışı da ortaya çıkmış olacaktır.

Yöntem

Araştırmanın amaçları doğrultusunda en temel ve doğru sonuçlara ulaşmaya katkı sağlayacak yöntemlerin seçilmesi sağlanmıştır. Yöntem seçiminde özellikle araştırmanın amacı ve temel özellikleri dikkate alınmıştır. Yöntemin ortaya koyduğu temel özellikler ile araştırmanın sonuçlandırılması sağlanmıştır. Araştırma içerisinde yer alan tezlerin ve içeriklerinin iyi bir şekilde analiz edilmesi için araştırma çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Özellikle literatürün dikkatli bir şekilde incelenmesi ile araştırma amacına uygun bir yöntem ve modelin seçilmesi sağlanmıştır. Ayrıca araştırmanın temel konusu olan uzaktan eğitim süreçlerinin ortaya koyduğu temel esaslar doğrultusunda bu konu ile ilgili araştırma makalelerine ve akademik çalışmalara ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında yer alan problem durumunu ortaya koyabilmek ve temel sonuçlara ulaşmak için nitel araştırma deseninden yararlanılmıştır. Bu araştırma kapsamında tezlerin incelenmesi ve analiz edilmesi süreçleri söz konusu olacağı için en uygun araştırma deseni nitel araştırma olacaktır.

Ertugay (2019) tarafından nitel araştırma deseninin görece yeni bir araştırma modeli olduğu ancak özellikle bazı fenomen, olay ve durumların araştırılması noktasında önemli olduğu öne çıkmıştır. Nitel araştırma yöntemleri özellikle niceliksel sonuçlara dayanmayan araştırmaların temelinde yer alır. Bu araştırma deseni ile temel araştırmalar ve incelemeler yapılabilir. Bu araştırma modelinin temel dinamikleri ve özellikleri nicel araştırmalardan oldukça farklılık gösterse de önemli sonuçlara ulaşma konusunda bu araştırma modelinin önemli çıktıları söz konusudur. Nitel araştırmalar geçerlik ve güvenilirlik açısından pek çok zaman eleştirilere konu olsa da son dönemde bu desen ile ortaya konulan başarılı çalışmalar doğrultusunda bu durum gittikçe değişmiştir.

Araştırma Grubu

Bu çalışma nitel araştırma deseninin özellikleri dikkate alınarak örneklem grubuna karar verilmiştir.

Bu araştırmanın örneklemini son 5 yılda uzaktan eğitimle ilgili öğretmen görüşlerine değinen yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda YÖK Tez sistemi içerisinde araştırma konusu içerisine giren ve son 5 yılda yayınlanmış olan tüm tezler örneklem grubu içerisinde yer almaktadır. Araştırma kapsamında ele alınan bu tezlerin her birine yer verilerek gerçekçi sonuçlar elde edilmesi amaçlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri toplamak için bu çalışmada doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında pek çok farklı tez ve içeriği analiz edileceği için doküman analizi yönteminin araştırma konusu ile önemli bir ilişkisinin olduğu görülmüştür. Bu yöntem ile araştırma konusu içerisinde dahil edilmiş olan tezlerin incelenmesi sağlanacaktır. Ayrıca tezlerin temel özellikleri ve içeriğini analiz etmede bu yöntem oldukça önemli sonuçlar ortaya koyar.

Kıral (2020) tarafından doküman analizine yönelik olarak yapılan bir çalışmada bu yöntemin özellikle nitel araştırma desenlerinde yer alan farklı dokümanları inceleyerek analiz etmek için oldukça önemli görülmüştür. Yapılan araştırma kapsamında son dönemde literatürde sıklıkla yer alan doküman analizinin önemli veriler elde etme ve dokümanlardan sonuçlara ulaşma anlamında önemli sonuçları olduğu ortaya çıkmıştır. Belgelerin orijinal özelliklerinin olup olmadığına, dokümanları anlamada ve ayrıntılarına hâkim olmada doküman analizi yöntemi başarılı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu araştırma kapsamında doküman analizinin temel işlevleri ortaya konarak bir sonuca ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında konu ve amaç içeriğine dahil edilmiş olan tezlerin doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmesi sağlanmıştır. Doküman analizi yöntemi kullanılarak özellikle tezlerin temel ayrıntıları ve özellikleri ortaya konulmuştur. Bu yöntem kullanılarak elde edilen verilerin birleştirilmesi ve belirli sonuçlara ulaşması için ise içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler bu yöntem aracılığıyla gruplara ve temalara bölünmüş, sonrasında oluşturulan tablolar aracılığıyla sonuçlara ulaşmasına katkı sağlanmıştır.

Hepkul (2002) tarafından yapılan araştırma kapsamında içerik analizinin pek çok belgenin incelenmesi için kullanılabileceği belirtilir. İçerik analizi yöntemi kullanılarak dokümanlardan verileri değerlendirebilme ve sonuçlar elde etme oldukça kolay bir hale gelmektedir. Bu kapsamda içerik analizi yöntemi nitel araştırma desenlerinin pek çoğunda işlevsel olarak kullanılan temel yöntemlerden birisi olarak görülür. İçerik analizi yönteminden yararlanılarak önemli sonuçlara ulaşma söz konusu olduğundan doküman analizi yöntemi ile birlikte kullanılabilir, olarak değerlendirilmektedir.

Bulgular

Araştırma kapsamında toplamda 10 farklı tezin incelenmesi yapılmıştır. Bu tezler açık erişime sahip olan ve YÖK Tez sisteminde yer alan tezlerden oluşmaktadır. Ulaşılan tezlerin isimleri ve yazarları ile ilgili şu şekilde bir tablo oluşturulmuştur:

Tablo 1: Ulaşılan tezler ve yazarları

Tezin Adı	Tez Yazarı
Yaygın eğitim kurumlarında interaktif uzaktan eğitim veren öğretmenlerin uzaktan eğitim algılarının ve öğrencilerin uzaktan eğitim görüşlerinin belirlenmesi	MİNE ÜNÜVAR
Pandemi sürecinde uzaktan eğitim veren öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile uzaktan eğitim tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi	HİLAL TUNÇ TOPTAŞ
The perspectives of EFL instructors and students on distance education: Implications for English language teacher education	FATMA KÜBRA DURNA
Pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitim dersleriyle ilgili ilkokullarda görev yapan İngilizce öğretmenlerinin görüşlerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi	EDA SULTAN ALTINKAYA
Uzaktan eğitim sürecinde görsel sanatlar dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	HACER ÖZTÜRK
Fen bilimleri öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yürütülen uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesi (Van ili örneği)	NESLİHAN YARDIMCI ÇELEBİ

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Covid-19 salgın sürecinde uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi	ERHAN GÖZÜYUKARI
Sınıf öğretmenlerinin pandemik salgın nedeniyle uygulanan uzaktan eğitim hakkında görüşleri (İstanbul ili Esenyurt ilçesi örneği)	MUSTAFA TOLGA PİŞKEN
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin incelenmesi	AYCAN YALÇINTAŞ
Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitimle okuma yazma öğretiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri	ÖMER KARANFİL

YÖK Tez sistemi içerisinde yer alan bu tezlerin ulaşılmasında tez adı içerisinde uzaktan eğitim, öğretmen ve görüş ifadelerinin geçmesine dikkat edilerek seçim yapılmıştır. Araştırma kapsamına alınan tezlere öğretmen tutumları, eğilimleri, bakışları gibi yapılan tezler dâhil edilmemiştir.

Tezlerin Anahtar Kelimelerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamına dahil edilmiş olan tezlerin anahtar kelimelerine yönelik yapılan analiz doğrultusunda şu frekans tablosu oluşturularak bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 2: Ulaşılan tezlerin anahtar kelime analizi

Anahtar Kelime	Frekans
Uzaktan Eğitim	10
Okuma Yazma Öğretimi	1
Sınıf Öğretmeni	2
Covid-19	4
DKAB Öğretim Programı	1
Öğretmen Görüşleri	1
Pandemi	5
Eğitim	1
Sosyal Bilgiler Öğretmeni	1
Sosyal Bilgiler	1
Fen Bilimleri Öğretmenleri	1
Görsel Sanatlar	1
İngilizce Öğretmenliği	1
İlkokul	1
Çevrimiçi Eğitim	1
İngiliz Dili Eğitimi	1
Hizmet İçi Öğretmen Eğitimi	1
Hizmet Öncesi Eğitim	1
Öz-yeterlik	1
Yaygın Eğitim	1
Uzaktan Eğitim Algısı	1
Uzaktan Eğitime Yönelik Görüş	1

Doküman analizi ile tezlerin anahtar kelimeleri ve içeriği analiz edildiğinde tabloda listelenen sonuçlar oluşmuştur. Bu tabloya göre ulaşılan her tezde uzaktan eğitim anahtar kelimesine yer verildiği görülebilir. Bu anahtar kelimenin ardından Pandemi kelimesi %50 oranında, Covid-19 kelimesi ise %40 oranında tezlerde anahtar kelime olarak bulunmuştur. Bu durum birlikte değerlendirildiğinde ulaşılan tezlerin büyük çoğunluğunun pandemi ve uzaktan eğitim ilişkisi üzerine kurulu olduğu sonucuna ulaşılabılır. Ayrıca özellikle Covid-19 pandemisi döneminde bu tezlerin hazırlanmış olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Örneklem Seçim Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Tezlerin en önemli ayrıntıları arasında örneklem seçim yöntemleri yer alır. Örneklem seçim yöntemleri yapılacak analizleri ve ortaya konacak sonuçları belirler. Bu anlamda bu araştırma kapsamında ulaşılan tezlerin örneklem seçim yöntemlerine yönelik bulgulara ulaşılmıştır. Bu kapsamda yapılan analiz doğrultusunda örneklem seçim yöntemlerine ilişkin şu şekilde bir frekans tablosu oluşmuştur.

Tablo 3: Tezlerin örneklem seçim yöntemleri

Örneklem Seçim Yöntemi	Frekans
------------------------	---------

Basit Seçkisiz Örneklem	3
Uygun Örneklem	2
Amaçlı Örneklem	2
Ölçüt Örneklem	1
Kolay Ulaşılabilir Durum Örneklem	1

Ulaşılan tezlerin örneklem seçim yöntemleri analiz edildiğinde en çok kullanılan yöntemin basit seçkisiz örneklem yöntemi olduğu görülecektir. Ulaşılan bir tezin içeriğinde örneklem yöntemi açıklanmadığı için bu tablo içerisine dâhil edilmemiştir. Ulaşılan tezlerde farklı örneklem yöntemlerine yer verildiği ve belirgin farklılıkların olduğu görülebilir. Örneklemelerin farklı olması araştırma sonuçlarına ve analizlere de yansıtacaktır. Bu nedenle farklı yöntemlere yer verilmesi olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Veri Analiz Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Tezler farklı amaçlar için oluşturularak sürece girilen akademik araştırmalardır. Bu nedenle her tezin amaçları doğrultusunda belirlediği bir veri analiz yöntemi söz konusudur. Veri analiz yöntemleri araştırmanın desenine ve genel çerçevesine göre değişkenlik gösterebilir. Araştırma kapsamına dahil edilmiş olan tezlerin veri analiz yöntemleri ile ilgili şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

Tablo 4: Tezlerde kullanılan veri analiz yöntemleri

Veri Analiz Yöntemleri	Frekans
Nicel İstatistik Testler	3
İçerik Analizi	5
Betimsel Analiz	2

Tezlerde kullanılan veri analiz yöntemleri değerlendirildiğinde daha çok içerik analizi yönteminin kullanıldığı görülebilir. Ulaşılan tezlerin büyük bir çoğunluğu nitel araştırma desenine dayandığı için içerik analizi yöntemine yer verilmesi olağan bir durumdur. Nicel araştırma verilerini içeren tezlerde ise sonuçlara ulaşmak adına genel olarak nicel istatistik testler uygulanarak SPSS paket programı ile çözümlenmesi gerçekleştirilmiştir.

Tezlerin Sonuçlarına Yönelik Bulgular

Bu araştırma kapsamında uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşlerini içeren tezlere ulaşılmıştır. Bu kapsamda tezlerde yapılan araştırmalar ve bilimsel süreçler sonrasında bazı bulgulara ulaşılmıştır. Bu araştırmada tezlerin analizi yapıldığı için hangi tezlerin hangi sonuçlara ulaştığı önemsenen konuların başında gelir. Ulaşılan tezlerin ortak sonuçlara ulaşmış olmadığı ya da hangi farklı sonuçlara ulaşıldığı bu araştırmanın yapıma amaçları arasında yer alır. Araştırma kapsamında ulaşılan tezlerin sonuçlarına ilişkin bir frekans tablosu oluşturularak analizi sağlanmıştır. Oluşan tablo şu şekildedir:

Tablo 5: Ulaşılan tezlerin sonuçları

Tez Sonucu	Frekans
Uzaktan Eğitime Yönelik Olumlu Öğretmen Görüşü	4
Uzaktan Eğitime Yönelik Düşük Öz-Yeterlik Algısı	1
Uzaktan Eğitimin Eğitim Süreçlerini Zenginleştirilmesi	1
Uzaktan Eğitim Resim Alanı İçin Uygun Değildir	1
Uzaktan Eğitim Fırsat Eşitliği Sağlamaya Katkı Sunar	1
Uzaktan Eğitim Hedeflere Yönelik Gelişimi Sağlarken Becerilere Dönük Gelişimi Sağlamamaktadır	1
Uzaktan Eğitim Okuma Yazma Becerileri Anlamında Yeterli Değildir	1

Araştırma kapsamına dahil edilmiş olan tezlerin analizleri incelendiğinde tezlerin 4 tanesinde uzaktan eğitime ilişkin olumlu tutumları içeren sonuçlara yer verilmiştir. Ayrıca tezlerin sonuçları içerisinde farklı konuları içeren ve farklı konulara ulaşan durumlar da söz konusudur. Diğer ulaşılan tez sonuçları her tezte özel olarak yer almıştır.

Tezlerin Önerilerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ulaşılan tezlerin öneri kısımları ve önerilen genel durumlar birbirinden farklıdır. Bu araştırmaya dahil olan tezlerin öneri bölümleri doküman analizi yöntemi ile incelenerek analiz edilmiştir.

Bu inceleme sonucunda elde edilen verilerle Şu frekans tablosu ortaya çıkarılmıŐtır:

Tablo 6: Ulaşılan tezlerin önerilerine dönük frekanslar

Tez nerisi	Frekans
Okuma yazma becerileri ile ilgili öncelikle yüz yüze, destekleyici olarak uzaktan eğitim tercih edilmelidir.	1
Uzaktan Eğitim süreçlerine etki eden altyapı ya da diğer olanakların iyileştirilmesi gerekir.	5
Veliler uzaktan eğitim süreçlerine dâhil edilmelidir.	2
Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim faaliyetleri bir arada yürütülmelidir.	1
Uzaktan eğitim araçlarının kullanımı ile ilgili uygulamalı eğitimler sunulmalıdır.	1

Ortaya çıkan sonuçlar ve analizler değerlendirildiğinde %50 oranında uzaktan eğitime etki eden altyapı özelliklerinin ve olanaklarının iyileŐtirilmesine yönelik bulguların ortaya çıktığı grlebilir. Ayrıca uzaktan eğitim süreçlerine yönelik velilerin katılımı yönündeki öneriler de %20 oranında yer almıştır. Tezlerin içeriğinde yer alan farklı önerilerin özellikle uzaktan eğitimi ve sürecini ilgilendiren kısımları araştırmaya dahil edilmiştir.

Sonuç, TartıŐma ve neriler

Bu araştırmanın temel amacı uzaktan eğitimin temel uygulayıcısı rolündeki öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili görüşlerini konu edinmiŐ tezleri analiz etmektir. Bu amaçla YK Tez sisteminden uzaktan eğitim ve ğretmen görüşlerini konu edinen tezler incelenerek analiz edilmiştir. Bu araştırma ile ortaya konulmak istenen temel sonuçlar arasında bu alanda yapılmış olan araştırmaların özelliklerini ortaya koymak ve bu alanda yeni çalışmaların hangi konulara eğilebileceğini göstermektir. Bu nedenlerle nitel araştırma deseninin temel dinamiklerinden hareket edilerek doküman analizi yönteminden yararlanılmıŐ ve içerik analizi yöntemi ile bulgular edinilmeye çalıŐılmıŐtır.

Uzaktan eğitim süreçleri pek çok açıdan ekonomiklik içeren ve avantajlar barındıran özellikler taŐır. Öğretim ve öğrenme süreçlerinin mekânsal ya da zamansal açıdan sınırlandırılmaması nedeniyle ulaŐılabilirlik açısından önemli bir avantaj içerir. Uzaktan eğitim süreçleri iyi bir Şekilde yönetildiğinde ve önemli sonuçlar ortaya konulduğunda etkili tekniklerden birisi olarak karŐımıza çıkar. Ancak uzaktan eğitimin iyi bir Şekilde planlanmaması ya da süreç yönetiminin oluŐturulamaması nedeniyle dezavantajlı durumlar oluŐabilmektedir (Doğan ve Koçak, 2020).

Uzaktan eğitim süreçleri ile ilgili yapılan pek çok araştırma bu konu ile ilgili önemli bulguları ne çıkarır. Uzaktan eğitimle ilgili süreçler ve yapılan çalışmalar bu alanda önemli bir potansiyelin olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin sınıf ortamından bağımsız olacak Şekilde ğrenme ortamları tasarlayabilmeleri eğitim niteliği açısından öncelikli bir olanak sunar. Uzaktan eğitim süreçlerinin iyi bir Şekilde tasarlanması öğrencilerin motivasyonlarını artırırken yeni öğrenme materyalleri ve alanları da oluŐturacaktır (Dönmez, 2021).

Horzum (2003) tarafından ğretim elemanları ile yapılan bir araştırmada uzaktan eğitim süreçlerinin önündeki engellerden ve ğretim elemanlarının temel görüşlerinden bahsedilmektedir. Bu araştırmaya göre ğretim elemanları eğitimin niteliğini artırma ve ulaŐılabilirliđi sağlama konusunda uzaktan eğitime ilişkin olumlu yargılara sahiptir. Ancak uzaktan eğitim süreçlerinin tasarlanması ve bu ortamlara katılımın sağlanması konusunda çekinmeleri söz konusudur. Öğretim elemanları uzaktan eğitim süreçlerine ulaŐım kolaylığı sağlamak adına eğitim teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve altyapının güçlendirilmesi gerektiğini düŐünmektedir.

Bu araştırma esnasında tezlerden ulaşılan veriler de benzer bir nitelik taŐımaktadır. Araştırmaya dâhil edilmiş olan tezlerin verileri değerlendirildiğinde tezlerin önerilerine ilişkin bulgularda uzaktan eğitim süreçleri üzerinde etkili olan altyapı ve olanakların geliştirilmesi sonucu elde edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecine özellikle Covid-19 döneminde hızlı bir Şekilde geçiŐin olması nedeniyle bu durum daha da belirginleŐmiŐtir. Uzaktan eğitimle ilgili ulaşılan tezlerin yayınlanma tarihleri de incelendiğinde daha çok 2021-2022 yılları içerisinde olduğu görülecektir. Bu nedenle uzaktan eğitim süreçlerine tam olarak hazırlık yapılmadan geçilmesi ile öğretmenler tarafından bu sorunun dile getirilmesi doğal olarak düşünülebilir.

zen ve Baran (2019) tarafından 2016-2018 yılları arasında uzaktan eğitimle ilgili yapılmış olan tezlerin analizi yapılmıştır. Bu araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Veri tabanında bulunan 4335 tezin analizi yapılan büyük ölçekli bu araştırmada da benzer sonuçların ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Bu araştırmada;

- Tezlerin anahtar kelimeleri uzaktan eğitim kavramı yoğunluklu daha sonrasında ise online oğrenme, e-oğrenme ve online eğitim kavramları öne çıkmaktadır.
- Bu tezler yoğunluklu olarak nitel araştırma deseni ile tasarlanmıştır.

Özen ve Baran (2019) tarafından yapılan bu çalışmada araştırma kapsamında yapılmış analizlere benzer sonuçlar oluşmuştur. Araştırma kapsamında da en çok öne çıkan anahtar kelime uzaktan eğitim olurken yöntem açısından da nitel araştırma öncelikli araştırma deseni olarak oluşmuştur.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular arasında yapılan tezlerin büyük çoğunluğunun içerik analizi yöntemi ile yapılmış olması yer alıyor. Ulaşılan tezlerin büyük bir çoğunluğu genel olarak nitel araştırma desenine dayanan ve betimsel yöntemlerden yararlanılarak sonuca ulaşan bir içeriğe sahiptir. Araştırma kapsamında analiz edilen tezlerden yalnızca 3 tanesi nicel yöntemlerle yapılmıştır. Özellikle bu alanda yeni araştırma ve tez hazırlayacak olan araştırmacıların nitel araştırma desenleri yerine nicel yöntemlerden yararlanması farklı sonuçlar elde etmek adına başarılı sonuçlar ortaya koyabilir.

Araştırma kapsamında yer alan tezlerin örnekleme seçim yöntemleri genel olarak basit seçkisiz örnekleme, uygun örnekleme ve amaçlı örnekleme şeklinde gerçekleşmiştir. Araştırmalardan farklı bulgular elde etmek ve yeni sonuçlar ortaya koymak adına farklı örnekleme yöntemlerinden yararlanmak olumlu sonuçlar verebilir. Örnekleme yöntemleri araştırmanın yönü ve ortaya çıkacak sonuçlar gibi özellikler hakkında önemli bulgular sunacaktır.

Araştırmaya dâhil edilen tezlerin farklı öğretmenlik branşları ile ilgili olduğu görölmüştür. Elde edilen tezler Sınıf öğretmenliği, resim öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Beden Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenliği gibi oldukça farklı alanlardadır. Tezlerin farklı alanlarda yapılmış olması uzaktan eğitim süreçlerinin farklı branşlar açısından değerlendirilebilmesi anlamında önemli bir avantaj sunmuştur. Uzaktan eğitim süreçlerinin her branş açısından farklı çıktılarının olduğu düşünöldüğünde farklı branşlara yer verilmesi araştırmaların başarısı açısından önemlidir. Araştırmaya dahil edilmiş tezler arasında Resim dersi için öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili olumsuz görüşlerinin ortaya çıktığı görölmektedir. Ancak Sosyal Bilgiler dersi için öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçlerinin olumlu yönlerine değindiği söylenebilir.

Öneriler

Uzaktan eğitim günümüzün eğitim olanakları ve toplumsal ihtiyaçlar düşünöldüğünde kullanılması gereken temel yöntemlerden birisi olarak görölebilir. Uzaktan eğitim süreçlerinin avantajlarının bulunması ve belirli dönemlerde ihtiyaç olması nedeniyle bu olanakların nitelikli hale getirilmesi yerinde bir tercih olacaktır. Uzaktan eğitim süreçleri özellikle Covid-19 salgınının ortaya çıkışı ile birlikte önem kazansa da eğitim içerisinde sürekli bir şekilde yer alması gereken ve geliştirilmesi için pek çok çalışmaya ihtiyaç duyulan bir alandır. Uzaktan eğitim süreçlerinin ve olanaklarının geliştirilmesi geleceğin eğitiminde belirleyici faktörlerden birisi olarak ortaya çıkacaktır (Keskin ve Özer Kaya, 2020).

Uzaktan eğitim süreçlerinin nitelikli bir hale getirilmesi başta öğretmenler olmak üzere öğrenci ve veliler üzerinde pek çok avantajı da oluşturacaktır. Özellikle öğretmenler yeni tekniklerden ve materyallerden yararlanmak için uzaktan eğitimden ve eğitim teknolojilerinden faydalanabilir. Aynı zamanda uzaktan eğitimin niteliğinin artması sonrası daha ekonomik eğitim ortamları tasarlanabilir ve öğretmenlere özgü çevrimiçi sınıflar düzenlenebilir (Bozkurt, 2017).

Uzaktan eğitim süreçlerinin daha nitelikli bir hale dönüştürölmesi konusunda altyapı çalışmalarının yapılması ve olanakların geliştirilmesi oldukça işlevsel olacaktır. Özellikle araştırma kapsamında yer alan tezlerin büyük çoğunluğu içerisinde bu olanakların genel olarak yetersiz oluşu genel bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumun geliştirilmesi konusunda devlete ve kurumlara önemli değerler düşmektedir.

Usta (2018) tarafından yayımlanan bilimsel makalede de öğretmen yetiştirme süreçlerine ilişkin önemli önerilerde bulunulmuştur. Araştırmacı tarafından uzaktan oğrenme yaklaşımı ile ders tasarlanmanın önemli noktaları üzerinde durulmuş ve bu oğrenme alanındaki niteliği geliştirmek adına öneriler sunulmuştur. Bu doğrultuda araştırmacı daha çok eğitim programları ve derslerin niteliği üzerinde durmuştur. Araştırmanın öneriler bölümünden elde edilen ve eğitim programı ile ilgili olan temel kısımlar şu şekilde listelenebilir:

- Bilgi,

- Beceri,
- Yetkinlik olmak üzere öğretmen adaylarının uzaktan eğitim süreçleri sonrasında kazanmaları gereken temel nitelikler olarak ortaya çıkmıştır.

Usta (2018) tarafından ortaya konulan bu bilimsel çalışmada olduğu gibi eğitim alanında yer alan farklı paydaşları konu edinen bilimsel araştırmalara ve tezlere yer vermek oldukça doğru olacaktır. Araştırma kapsamında daha çok öğretmenlere yönelik hazırlanmış tezler incelense de farklı paydaşları ilgilendiren çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalar içerisinde yer alan sonuç ve bulguları iyi bir şekilde analiz edebilen bir araştırmacı yeni sonuçlar içeren çalışmalar ortaya koyabilir.

Uzaktan eğitimle ilgili yapılan tezlere bakıldığında öğretmenlerin donanım ve ortamlarla ilgili görüşlerinden çok uzaktan eğitim süreçlerinin niteliklerine odaklanılması araştırmacıların yeni sonuçlara ulaşmasında yeni bir çerçeve çizebilir. Bu nedenle araştırmacıların özellikle yeni uzaktan eğitim programlarına ve süreçlerine odaklanması daha doğru olacaktır. Uzaktan eğitimle ilgili araştırmaların nitel görüş ve önerilerle ortaya konulması önemli bulguların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak bu konu ile ilgili nicel verilerden yararlanmak ve farklı yöntemler kullanmak özgün sonuçların ortaya çıkmasını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, Ö. (2011). Yükseköğretimimizde Uzaktan Eğitim. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 69-71.
- Akyürek, M. İ. (2020). Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-9.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3 (2), 85-124
- Dinçer, S. (2006). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. *Akademik Bilişim*, 65-68.
- Doğan, S. ve Koçak, E. (2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(14), 111-124.
- Dönmez, A. (2021). Fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 15 (56), 349-373.
- Duman, S. N. (2020). Salgın Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 95-112.
- Ertugay, F. (2019). Sosyal bilimlerde nitel araştırma/esnek desen araştırması: Alana ilişkin zorluklar, sorunlar ve imkânlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1).
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 1-12. Gürün, O. A. (2001). *Psikoloji sözlüğü* (2. bs., C.1-3, s. X). İstanbul: İnkılâp. <http://meb.ai/YrXZXm>
- Gökmen, Ö. F., Duman, İ., & Horzum, M. B. (2016). Uzaktan eğitimde kuramlar, değişimler ve yeni yönelimler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-51.
- Han, B. (2022). Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim sınıflarında geribildirim. *Uygulamada Eğitim ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 78-93.
- Hepkul, A. (2002). Bir Sosyal Bilim Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-12.
- Horzum, M.B. (2003). Sakarya üniversitesi eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşünceleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 246-262.
- Karakuş, N., Ucuşatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N., & Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241.
- Kaya, Z., & Odabaşı, F. (1996). Türkiye’de uzaktan eğitimin gelişimi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 29-41.
- Keskin, M. & Özer Kaya, D. (2020). COVID-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime

- Yönelik Geri Bildirimlerinin Değerlendirilmesi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5 (2), 59-67.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kırık, A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73-94.
- Kocayığit, A., & Uşun, S. (2020). Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları (Burdur İli Örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Özdi, İ. (1986). Uzaktan öğretimin evrensel çerçevesi ve Türk eğitim sisteminde uzaktan öğretimin yeri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Usta, İ. (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programlarındaki değişim ve açık ve uzaktan öğrenme dersine yönelik öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 58-68.
- Yıldırım, K. (2020). İstisnai bir uzaktan eğitim-öğretim deneyiminin öğrettikleri. *Alanyazın*, 1(1), 7-16.